

EUSKAL HERRIKO V. JARDUNALDI FEMINISTAK

Salda badago, baldin eta zapore berriei irekita bagaude

Euskal Herriko V. Jardunaldi Feministek gutxienez 3.000 emakume* batu dituzte Durangon, denak helburu berei lotuak: hausnartu, eztabaidatu, elkar ezagutu, antolatu eta mugimendu feminista autonomoaren aurrera begirako ildo estrategikoak zehaztu. Azaroaren 1etik 3ra, "Salda Badago" leloak metafora izateari utzi dio errealtate bilakatzeko. Parte hartze arrakastatsuegatik, noizean behin gainezka egin duen salda izan da dastatu duguna; bazterreko osagaiak erdira eramateko eragin zaionean, irakin eta erreduraren bat edo beste eragin duen salda.

 AMAIA LEKUNBERRI ANSOLA
 LAIDA ZAPRE

*Emakume izendapenak genero sistema bitarraz gaindiko gorputz eta identitate askotarikoak barne hartzeko orduan mugak jartzen baditu ere, erreportaje honetan aniztasun horri egiten diogu erreferentzia emakumeaz hitz egitean.

2008an Portugaleten burututako Jardunaldi Feministen laugarren ediziotik hamaika urtera, Euskal Herriko mugimendu feminista berriz bildu da gutxi-gorabehera hamarraldian behin egin ohi duen hitzordu berezian. Batzeko arrazoiak, baina, ez da hamarkada baten igaroa bezain sinplea; arrazoiak gehiago dauka urteen igaroak ekarritako aldaketan gainean arreta jarri, eta aldaketok geu, geure errealtateak eta Euskal Herriko mugimendu feminista bera nola eraldatu dituzten antzemateko premiatik. "Egoeraren analisiak partekatze eta batez ere, aurrerantzean, estrategia bateratuak zehazteko" beharretik, mugimendu feministak jardunaldiei buruzko dossierrean zehaztu duenez.

Ez da erronka makala, mugimenduak azpimarratzen duen eran, bizi ditugun garaiek hainbat eremutan —hasi ideologikotik eta instituzionale-

raino, sozialetik, ekonomikotik eta politikotik pasata—askotariko aldaketak eragin baitituzte. Kapitalismoa berrantolatzen ari da; politika ekonomiko neoliberalak dira nagusi han eta hemengo agintarien agendetan; bizitzaren merkantilizazioa geroz eta basatiagoa ari da bilakatzen; klase arteko arrakala handitzen ari da etengabe, bazterreko subjektuak are eta gehiago prekarizatuz; borroka sozialaren kriminalizazioa indartuz doan era berean, militarizazioa etengabe ari da areagotzen; beren bizilekutik ospa egitera beharturik ikusten dute beren burua ehunka pertsonak egunero, eta errofuxiatuen krisi deitu zaionari aterabidea emateko prestutasunik ez du agertzen Europar Batasunak; eta honako testuingurua haztegi, aparraldian, da faxismoa. Besteak beste.

Guzti horri, Euskal Herriak bizi duen testuinguru politiko berria

gehitu behar zaio, orain hamaika urtekoaren oso bestelakoa. Mugimendu feministak argi utzi du: “Urtetan gure gorputzak eta mugimendua zeharkatu dituen gatazka armatuaren konponbidean” asko duela “esateko, gogoetatze-ko eta eragiteko”. Eta egoera are gehiago katramilatzen da urteen igaroak mugimendu feminista bera ere eraldatu duela kontuan hartuz gero. Mugimendua ezinbestekoz aldatu baita honen “ikusgarritasuna, legimititatea eta mobilizatzeko gaitasuna areagotu eta indartu” diren heinean. Alabaina, pertsonala eta politikoa uztartzen trebea den mugimendurik bada, feminista da. Urteetako jarduna ez da debaldekoa, mugimenduak berak aitortu duenez: “Urte luzetako teoria eta praktika feministen oinordekoak gara Euskal Herrian”.

BOST ARDATZEN BUELTA

Bizitzak hankaz gora jartzen dizkigun mundu ordena nola irauli eta bizitzak

erdigunean jartzera bidean marratu beharreko estrategiez hausnartzen ez da lan makala izan Durangon, eta egitekoa era antolatu batean burutzeko asmoz, bost ardatzen bueltan egituratu dituzte jardunaldiak: *Bizitzak erdiguneratzeko agenda partekatua eta burujabetzak; Dekolonialitatea; Gorputzak eta sexualitateak; Indarkeriarik gabeko bizitzak eraikitzen; eta Mugimendu feministaren erraiei begira*. Bost ardatz, beti ere argi izanik bertan jorratzen diren gaiak, patriarkatuaren zapalkuntza forma anitzak, elkarren artean harilkatuta ulertu behar direla.

Jardunaldien egitarau anitz eta oparoaren baitan, bost ardatzoi mahai-inguru zentral forma eman zaie. Ostiral goizean burutu zen lehena. Beatriz Egizabalek umorez jantzi eta hizkuntza ugaritan egindako harrera ekitaldiaren ostean, *Bizitzak erdiguneratzeko agenda partekatua eta burujabetzak* mahai-inguruan bildu ziren Etxaldeko Emaku-

meak, Itaia, Bilgune Feminista, Oneka eta Etxekotu Gabeko Emakume Langileak taldeetako kideak.

Aniztasunak bereizten zuen publiko jendetsu eta gogotsuaren aurrean, azken pare bat urteetan martxoaren 8ko grebak aldarrikatutakoa nola egikaritu hausnartzeari ekin zioten: bizitzak erdigunean jartzeko hartu beharreko bidea marratzeari, alegia. Eginkizunak zer suposatzen zuen jakinik mintzatu zen Etxekotu Gabeko Emakume Langileak taldeko Josefina Roco Sanfilippo, “den-dena aldatzera gatoz” adieraziz. Burujabetza feminista ortzi muga, beste jendarte eredu baten eraikuntzan eraldatu beharreko eremuetatik mintzatu ziren, elkarrekin lan egin beharra azpimarratuz eta zenbait helburu xedatuz: pentsio duinak lortzea, etxeko langile egoilarraren figura abolitzea, elikadura burujabetza kontsolidatzea, klase borroka eraberritzea eta burgesiaren langileen gainean duen kontrola murriztea, kasu.

AUTODEFENTSA FEMINISTAREN LEGITIMAZIOA

Indarkeriarik gabekoa behar du izan bizitza erdigunean jartzen duen jendarte antolamenduak, eta hargatik eskaini zitzaion *Indarkeriarik gabeko bizitzak eraikitzen* mahai-ingurua indarkeriei buruzko hausnarketari. Medeak, Bilgune Feminista, Emakume Internazionalistak, Justizia Feminista mintegia eta F.A.R.R.U.K.A.S. taldeek ikuspuntu ezberdinetatik jorratu zuten indarkeria matxista, erpin ugariako hausnarketak plazaratuz.

“Inportantea da indarkeria matxistaren erro guztiak ondo ulertzea, indarkeria matxistarekin amaitzeak indarkeria mota askorekin bukatzea exijitzen baitu”, erantzun zuen egun batzuk lehenago Medeak taldeko kide Josebe Iturriozek jorratuko zutenaz galdegitean; mahai-inguruan gaian sakondu zuen, eta adierazi indarkeriaren eginkizuna sistema heteropatriarkala sostengatzea dela, horren aurrean autodefentsa feminista zilegituz. “Indarkeriaren teknika performatiboez” jabetu beharko ginatela azpimarratu zuen, “intelligentziaz eta elkar zainduz”, eta ez indarkeriaren apologia egin. Bere iritzitan, feminismoaren xedea ezin baita izan “gero eta gizarte bortitzagoak edukitzea”.

Autodefentsa feminista oinarri duen F.A.R.R.U.K.A.S. taldeak indarkeriari indarkeriaz erantzuteko zilegitasuna

mahaigaineratu zuen. Hitza hartu aurretik autodefentsa feministaren aldarrikapen ozen eta argia egiten zuen bideo bat erreproduzitu zuen taldeak, eta honek publikoan sorrazitako sentipen kolektiboaren eskutik etorri zen mahai-inguruaren une gorena, entzuleen artean emozio eztanda eta txalo zaparrada eraginez. Mahai bueltan autodefentsa feministaren aldeko hautua agertu bazen, entzuleen erreakzioak hautu hori berretsi zuen, baita hautuak ahalduzera bidean duen potentziala nabarmendu ere.

Autodefentsaz harago ere joan ziren mintzakideak, justizia feministaz jarduteraino. Azken gai horri dagokionez, Justizia Feminista mintegiak azpimarratu zuen ez dela erraza punitibista ez den justizia eredia eraikitzea, “mendekuaren eta zigorraren diskurtsoa oso errotuta dagoelako”. Hala ere, guztion artean beste justizia eredu baten eraikuntzari bide eman beharra agertu zuten.

INTERPELAZIOZ JOSITAKO EZTABAIDAK

Hain anitza den mugimenduaren agenda bateratua eratzeko eginkizuna ez da izan egiteko erraza. Euskal Herriko Emakumeen Mundu Martxak *Mugimendu feministaren erraiei begira* mahai-inguruan xedatu bezala, kapitalak aniztasuna eroso den zeozer bezala aurkeztzen duen arren, aniztasuna kudeatzea zaila da be-

rez. Agenda orotan bezala, mugimendu feministarenean ere etxeko lan batzuk beste batzuk baino mardulago ageri dira, eta egin behar potoloenak aniztasunari tokia egitearekin dute zerikusia.

Saretzea helburu, antolatzaileek mugimendua bere osotasunean jardunaldien parte sentitzea bilatu dute, egiteko horretan arreta berezia jarritz mugimenduaren erdigunean ez dauden emakumeen kolektiboei. “Haiei oportunitateak zuzenean jaso eta beren ahotsak erdigunera ekarri eta presente izateko”, koordinazio lanetan aritu den Garazi Goienetxea Díezen hitzetan. Bazterretako kolektiboen ahotsek erdigunetik planteatutakoek, ohikoan erdigunea okupatu ohi duen kolektiboko inor gutxi utzi dute epel. Feminismoaren baitan hegemonia diren emakume zuri, jatorriz bertako, heterosexual eta zisgeneroak behin baino gehiagotan interpelatu dituzte marjinetatik, okupatzen duten posizioak ematen dizkien pribilegioak seinalatuz.

Medeak, B.A.L.A., Ozen, Sare Lesbianista eta Elkartean-ek osatutako *Gorputzak eta Sexualitateak* mahai-inguruaren bueltan eman ziren interpelazio horietako zenbait. Itzulgingururik barik, bati baino gehiagori arnasa moztuko zion galdera aireratu zuten Sare Lesbianistako kideek: “Izan zaitezke feminista heterosexuala izanik?”. Ildo horretan, ahizpatasuna zergatik ez den sexualizatzen hausnartzera gonbidatu zituzten entzuleak.

Heterossexualak bakarrik ez, politizatu gabeko lesbianak ere interpelatu nahi izan dituzte. Bollera gisa aurkeztu ziren hizlarietako hainbat, adieraziz terminoak hautu politiko bati egiten diola erreferentzia, lesbianaren kasuan ez bezala. Argi azaldu zuten B.A.L.A.ko kideek: bollera izatea disidentziatik heteroarauaren kontra borroka egitea dela. Horri lotuta, er-tzetan eroso sentitzen direla gaineratu zuten Sare Lesbianistakoek, beren hautu politikoa erradikala izanik erdigunea okupatu eta normatiboak izan nahi ez dutela aditzera emanaz.

Mahai-inguru berean, eztabaida eman zen identitate anitzak barne bildu asmoz emakume izendapena izartxoarekin idaztearen gainean. Zenbaitzuen iritziz formula nahasgarria da, eta beste batzuen aburuz baztertzailea da inklusi-boa baino gehiago. Publikotik egindako ekarpen baten arabera, aldiz, izartxoak adierazten du mugimendu feminista emakume kategorია konfliktoan jartzen ari dela. Ondoriorik atera ez arren, izartxoaren erabilera problematizatu zen.

DEKOLONIALITATEA, KONTRAKO EZTARRITIK

Dekolonialitatea mahai-inguruan plaza-ratutako interpelazioak izan ziren, haie-re, entzuleen barruak gehien nahasi zituztenak. Garaipen, Mujeres del Mundo, Ahizpatasuna, Raíces, Amar eta Emakume

Migratu eta Arrazializatuen Euskal Herriko Sarea taldeetako kideek osatutako mahaian jazotakoek agerian utzi zuten mugimendu feministaren “zuritasuna”, gehiengo zuri horrek mugimenduan gor-puzten duen hegemonia, eta kokapen ho-rrek ematen dizkien pribilegioak. Mahaia-ren bueltan arrazializatutakoa ez zen emakume baten presentzia kuestionatuz abiatu zuen solasa Emakume Migratu eta Arrazializatuen Euskal Herriko Sareko ki-deak, eta mahai-inguruak iraun zuen bi or-duetan hegemonia diren feministen priba-ilegioak mahai gainean mantendu zituzten.

“3.000 feminista zuriri esango diegu nola beraiek ere izan daitezkeen zapaltzaileak eta arrazistak (...) Inoiz ez da dekolonialitateari buruzko mahairik izan. Historia egiten ari gara”, irakur zi-tekeen Raíces taldeak sare sozialetan publiko egindako ohar batean, hitza har-tu baino ordu batzuk aurretik. Ondoezak aurreikus zitezkeen.

Pribilegioak beren gordinean seina-latzeaz harago, arrazializatutako kideek nolako aliantzak nahi zituzten jakinarazi zuten: instrumentalizatutako aliantzarik ez dutela behar eman zuten aditzera, el-karren arteko zubiak eraikitzea baizik. Feminista autoktonoengandik lidera-tuak edo instrumentalizatuak izateari muzin egiten diotela azpimarratu zuten, eta kuota gisa erabili ditzaten ez dutela onartuko argi utzi.

Interpelaziook sakon astindu zituzten arrazializatu gabeko kideak; barren naha-siek eta norbere pribilegioak behatzeko erresistentziek, eragin zuten gatazkarik. Mahai-inguruaren ostean, publikoak hitza hartzearekin batera, eztabaida piztu zen; gogorrena, baina, hizlariak eszena-tokitik jaistean jazo zen: antolakuntzak biharamunean jakitera eman zuenez, zenbaitez eraso egin zien kide arraziali-zatuei, erasoan aurkako protokoloa mar-txan jartzea eraginez.

Gertakariak gauza bat ezin argiago utzi zuten: geure zilborrari begiratu eta dauzkagun pribilegioak identifikatu eta lantzeko beharrizana. Bilgune Femi-nistak igandean adierazi bezala, zapal-duaren paperarekin identifikatzera oso ohituta baikaude, “baina nola kostatzen zaigun interpelatuak izatea”. Mugimen-du anitza eta inklusiboa eraikitza bi-dean, aurrerakoan serioski lantzeko afe-ra nagusietako bat dekolonialitatearena dela argi geratu zen, autokritikatik asko eskatuko duen eginkizuna.

Jardunaldiak baino egun batzuk lehe-nago Afaf el Halaoui eta Cony Carranza mahaikideek itzulgingururik gabe adie-razi zuten afera honetan oraindik asko dagoela egiteko. Carranzak aurkako sen-timenduak zituen jardunaldiei zegokie-nez: ilusioa, gaia jorratuko zelako; eta ardura, iskanbila sortuko zela jakinik. Hala ere, argi zioen: “Beharrezkoa da is-

kanbila sortzea". Pribilegioak lantzearen lan desatsegina goxatu dezakeen gakoa luzatu zuen, ordea: ez dela kulpatik egin beharreko lana, erantzukizun kontua baizik. Jakina baita errua tarteko denean dena bilakatzen dela berez dena baino itsusiago. Mugimendu benetan anitza eratzeke ezberdintasunak onartu beharra azpimarratu zuen El Halaoui, eta libre izatera bidean mendebaldartu beharrik ez izatea aldarrikatu.

AURRERA BEGIRAKOA

Mugimendu feministaren erraiei begira azken mahai-inguru zentzualan —baita ostean talde txikietan egindako asanbladeetan ere— barrura begirako lana egin zuen mugimenduak, komunean jarritakoen eta emandako eztabaiden ondotik aurrera begirako erronkak identifikatuz, eta hartu beharreko estrategiez hausnartuz.

Amuge, PAF!, Euskal Herriko Emakumeen Mundu Martxa, Bizkaiko Emakumeen Asanblada (BEA), Bilgune Feminista, Lanbroa, Egin Dezagun Topa eta Feministaldekoko kideak bildu zituen mahaiaren gainera ateratako eginbeharrak askotarikoak izan ziren: mugimenduaren barne egitura indartzea, Euskal

Herriko agenda feminista propio bat lantzea, Ipar Euskal Herria Hegoaldearekin saretzea, indarkeria matxistaren aurpegi anitzak bistaratzea, militantzia formak berrikustea, hamar urtean behin baino sarriago bildu eta eztabaida nazionalak indartzea ahalbidetuko luketen espazioak sortzea, datorren errepresioari aurre egiteko beharko diren baliabideak nola lortu eztabaidatzea, klase askapenaren aldeko borrokan aliantzak sortzea, eragiteko botere erreala eskuratzea, lidertza kolektiboak sortzea, talde feministak indartu eta berriak sortzea, "hirizentrismoa" apurtzea...

Zerrenda luzetik gai pareta nabarmendu dira, dena den. Batetik, feminismoak azken urteetan bizitu duen gorakada tarteko, kapitalismoa egiten ari den beronen asimilazioarekin arduratuta agertu dira mahaikideak: Egin Dezagun Topak antzeman du kapitalismoak neska gazteei "makillatutako" feminismo bat saltzen diela, eta BEAk "feminismo estandarizatuarekin" adi ibili beharra azpimarratu du, eduki iraultzailerik izan gabe erosotasun osoz feminista sentitzea bultzatzen duela iritzirik.

Jardunaldien bezperetan Josebe Iturriozek ardura bera azaldu zuen, adieraziz feminismoaren gorakada interesgarria bezain arriskutsua dela: "Sare sozialetan jendeak artikulua eta irakurtzen ditu, eta feminista egiten da. Eta oso ondo dago. Baina ez dituzte ezagutzen mugimenduen forma politikoak, nola militatzen dugun". Jardunaldiak emakume guzti horiek gerturatzeko saiakera ere izan dira, mugimenduaren baitan ez dauden feministak aktibatzeke asmoz, feminista antolatu eta antolatu gabekoen arteko arrakala hausteko —edo behintzat murrizteko—. Ezin jakin antolatu gabeko zenbat pertsona aktibatzea lortu den azaroaren lehen hiru egunotan, baina aktibazioa eman dela eztabaidaezina da: lehenengo topaketetatik errepikatzen ez zen parte hartzaile kopurua bildu dute bosgarren jardunaldiek, feminismoaz gogoetatzeko gogoz ziren emakume kopuruak tailer eta hitzaldiak kolapsatzeko haina.

Nabarmendu zen beste gaia, espero zitekeenez, aniztasuna izan zen. Dekolonialitateari buruzko mahai-inguruan jasotako interpelazioek nahasitako barrenak, eta arrazializatutako kideek pairatutako erasoak sortutako ondoeza, iganderraino

eraman zituzten herrestan parte hartzaileek; horren adierazle hizlari orok gaia ahotan hartu izana. Lehen egunean, oraindik gatazka bero zela, bazen artega eragiten zuen zalantza bat: dekolonialitatearen eztabaidak azaleratutako tirabirak arrakala eragingo zuten mugimenduan, ala bidea batera egiteko prestutasuna nagusituko zen? Balantzak bide bateratuaren alde egin zuen igandean. Hori bai: antikolonialista, antiarrazista, antipatriarkala eta antikapitalista den feminismo erradikalean berretsiz; eta pribilegioak lantzeko behararen premia esplizitatuz.

“Geroz eta pluralagoak garen arren, ez gara nahi bezain anitzak. Aztertu behar ditugu pribilegioak, eta inor gonbidatua ordeztu, parte sentiaraziko duten espazioak eraiki”, zioen Feministaldek. Mahaian zen Amugeko Tamara Clavería, eta hark ere hartu zuen gaia ahotan, beste behin hegemonia interpelatu: “Ijitoek betiereko ikusezinak izaten jarraitzen dugu”, eta feminismoan ere hala izan ohi dela eman zuen ulertzer. “Intersektionalitatea oraindik ametsa da, desio bat”, plazaratu zuen bere iritzia EHko Emakume Mundu Martxak. Azken honek, asko etxera interpelazioz beteta joango zirela probes-

tuz, aurrera begirako bidea baldintzatuko duen galdera plazaratu zuen: “Zer egingo dugu deserosotasun horiekin?”. Hortxe datza benetan anitza den mugimendu feminista lortzeko gakoa, nahiz eta exijitzen duen barrura begiratu, gauza anitz kuestionatu eta norbera ere zapaltzaile izan daitekeela onartzea. Ez da digestio errazeko platera, jardunaldien lehen egunetik digeritu nahirik gabiltzanak aditzera ematen digunez. Alabaina, Kattalin Miner eta Nagore Iturriozek mahai-inguruotako batean esan bezala, erosotasunean ez dago iraultzarik. Baieztapen horrek nahiko motibazio izan beharko luke deserosotasunetan belarrietaraino sartzeko. Bizitza erdigunean duen mundu berri bat dugu irabazteko.

ITXIERA, NEKEAK ETA HUNKIBERATASUNAK ZIPRIZTINDUA

Motxilak hausnarketarako gaiez bete, egitekoen zerrenda lanketa pertsonal zein kolektibo ugarirekin josita eta nekea nagusi zela heldu zen igande arratsalde. Hizketagaiak atzean utzita, hortik aurrerako jardunaldiei itxiera ematea zen, oraingoan ospakizun formatuan. Hiru egunetan pilatutako nekeak eta ondorez

alde batera, egon asko zegoelako ospatzeko: mugimendu feministako kide Miren Aranguren esan bezala, “akatsak akats, gatazkak gatazka, beste iraultza saiakera bat” egin izana, hasteko. Hortik aurrera, dudarik gabe, bakoitzak izango zituen ospakizunerako beste hamaika motibo. Feminismoak asko exijitzen badu ere, are gehiago izan ohi delako ematen duena.

Jardunaldien egoitza nagusi izandako Landako atzean utzi eta kaleak blaitu zituen manifestazioak, aldarri feministak barreiatuz Durangon barrena. Emotiboena, baina, Landakora buelta izan zen. Itxiera ekitaldian oholta gainetik entzundakoek hunkitu gintuzten. Katalunia eta Guatemalako bi kidek hartu zuten hitzak lehenik, Rojavako YPJ Emakumeen Autodefentsa Unitateetako kide batek ostean, eta mugimendu feministako hainbatek azkenik. Hitz eta mezu askotarikoekin, denek ere eman ziguten txalo egin, malkoren bat edo beste askatu, oihukatu... eta hurrengo egunean berriz altxatu eta borrokan jarraitzeko hamaika motibo. Palanka emozional eta indar txute ederra, jardunaldietan xedatutako guztia praktikara eramateko ordua iritsi den honetan. ●

 ARGIA

Eskuratu 2020 EGUTEGIA

9€

4€ BIDLAKETA GASTUA

*Historia gurea da,
jendearena.
Gogoratu, partekatu
eta zabal ezazu
egunero ahaztu
behar ez den mundu
zati bat. Argiarekin
egunero efemeride bat.*

AZOKA.ARGIA.EUS
943 37 15 45

